

Nu Urgendavonnis uitvoeren kan smeulende tweestrijd binnen coalitie opnieuw doen oplaaieren

Remco de Boer is onderzoeker en publiceert over de energietransitie. Reageer via expert@fd.nl.

Uiterlijk 1 april zou het kabinet met extra maatregelen komen om nog dit jaar de CO₂-uitstoot in ons land fors te verlagen. De stok achter de deur is het inmiddels bekende Urgendavonnis. Maandenlang werd er aan een omvangrijk pakket gewerkt, maar voorlopig is het met de maatregelen zoals met de mop van de twee die naar Parijs gingen — ze gaan niet. Althans, voorlopig niet.

'Er zijn nu andere prioriteiten', zei minister Eric Wiebes van Economische Zaken en Klimaat. Iedereen kan zich daar iets bij voorstellen. Ophef over het besluit was er dan ook niet, wat maar weer bewijst dat in crisistijd politiek gevoelige besluiten vrij geruisloos kunnen passeren.

Hoewel de rechter al in 2015 uitspraak deed, is het Urgenda-vonnis nog altijd zo'n gevoelig onderwerp. Zowel het vorige als het huidige kabinet stelde ingrijpende maatregelen voortdurend uit, in de hoop dat het vonnis zou sneuvelen. Politieke consensus om het uit te voeren ontbrak.

Ondanks de mooie woorden van premier Mark Rutte over de eenheid binnen de coalitie, ook op klimaatgebied, zijn er grote verschillen tussen VVD en CDA aan de ene kant en D66 en ChristenUnie aan de andere. Nu er een begin wordt gemaakt met de uitvoering van het vorig jaar gesloten Klimaatakkoord, dat toen overigens ook al tot grote politieke spanning leidde, lijken de verschillen wat aan het zicht onttrokken, maar weg zijn ze zeker niet.

CDA en VVD konden de boodschap twee weken geleden goed gebruiken dat niet het klimaat, maar de coronacrisis prioriteit heeft. Het CDA lag flink onder vuur van de eigen achterban over stikstof en pfas. De VVD voelde, en voelt nog altijd, de adem van het klimaatsceptische Forum voor Democratie in de nek.

D66 zit anders in de wedstrijd. Matthijs Sienot, Tweede Kamerlid voor de partij, reageerde een dag voordat het kabinet het uitstel bekend maakte bij de NOS op het reeds gelekte voorname. Wachten met CO₂-maatregelen noemde hij 'onverantwoord'.

Op 2 april werd er weer gelekt. 'Kabinet neemt toch nu klimaatmaatregelen, productie kolencentrales omlaag', kopte de NOS. Blijkbaar wilde een partij uit de binnenwereld heel graag aan de buitenwereld laten weten dat er wel degelijk aan Urgendamaatregelen wordt gewerkt.

Zo overweegt het kabinet na de Hemwegcentrale nog een kolencen-

ILLUSTRATIE: HEIN DE KORT VOOR HET FINANCIËLE DAGBLAD

trale te sluiten. Voor de centrales die open mogen blijven, ligt een productieplafond (maximaal 25% van hun capaciteit) op tafel. Dit zou betekenen dat de pas vorig jaar aangenomen wet die de sluiting van alle kolencentrales in uiterlijk 2030 regelt, nu alweer op de schop kan.

Wat het lek betreft, werd in de wandelgangen meteen met de beschuldigende vinger naar D66 gewezen. Die partij had de afgelopen weken al de nodige profileringsdrang aan de dag gelegd.

Zo haalde partijleider Rob Jetten afgelopen week in het FD nog uit naar het kabinet om het gebrek aan solidariteit met zuidelijke EU-landen die hard door de coronacrisis zijn geraakt.

Ook had D66 eerder wel erg uitbundig campagne tegen kolencentrales gevoerd. Een zeer triomfantelijke Rob Jetten, posierend voor de deur van de Hemwegcentrale na het besluit tot sluiting, was nog niet vergeten.

Inmiddels doet zich de bijzondere situatie voor dat ook als het kabinet geen extra klimaatmaatregelen in het kader van 'Urgenda' neemt, de uitstoot toch meer daalt dan werd gedacht toen het vonnis afgelopen december

definitief werd. Niet alleen was de afgelopen winter heel zacht, ook leggen kolencentrales het steeds vaker af tegen gascentrales. Dat komt door de lage gasprijs. En de coronacrisis doet een stevige duit in het zakje. Zo is er op dit moment zo'n 40% minder verkeer op de weg. Elke maand dat dit zo blijft, scheelt dat ongeveer 1 megaton CO₂-uitstoot. Hoe langer de crisis aanhoudt, en ook de industrie minder gaat produceren, hoe minder uitstoot.

STRUCTURELE REDUCTIE

Voor 'Urgenda' is van belang dat die reductie — dit jaar 25% minder uitstoot ten opzichte van 1990 — structureel is. Dat is niet de tekst van het vonnis, maar wel de geest. Incidentele 'meevalers' tellen niet mee. Interessant wordt vooral om te zien hoe de twee vleugels binnen de coalitie hiermee omgaan, zeker als de crisis lang aanhoudt.

Zo zullen D66 en ChristenUnie van goeden huize moeten komen, willen ze VVD en CDA ervan kunnen overtuigen dat er, terwijl de uitstoot in rap tempo daalt, toch extra maatregelen nodig zijn voor een nog verdere daling. Het zijn maatregelen die bedrijven raken die toch al hard worden geraakt door

de economische crisis.

En dan is er nog een ander gevoelig dossier, namelijk de CO₂-heffing. Deze maand zou de conceptversie klaar moeten zijn. Bedrijven in de industrie gaan een extra heffing betalen over 'vermijdbare CO₂-uitstoot', zo heeft de coalitie in het Klimaatakkoord afgesproken.

Wat precies vermijdbaar en niet-vermijdbaar is, zou worden vastgesteld aan de hand van een Europese benchmark. Maar in de huidige, uitzonderlijke crisis is het onderling vergelijken van bedrijven nog moeilijker dan het sowieso al was.

De grote vraag is of — als de regeling er straks is — het kabinet bedrijven die of nog midden in de crisis zitten, of net weer wat opkrabbelen, een extra CO₂-heffing op gaat leggen. Denk bijvoorbeeld aan Tata Steel, dat ook voor de crisis al in zwaar weer zat.

Eén ding is in elk geval helder. Na de relatieve rust als gevolg van het sluiten van het Klimaatakkoord, ligt in de aanloop naar de verkiezingen van maart 2021 het speelveld voor partijen weer helemaal open, om elkaar op klimaat- en energiebeleid onder vuur te nemen.

Er is nu zo'n 40% minder verkeer op de weg. Dat scheelt circa 1 megaton CO₂-uitstoot per maand